

НАПРЯМИ І ФОРМИ СУЧАСНОГО ВІТЧИЗНЯНОГО ХОРОВОГО ВИКОНАВСТВА

Н. А. Белік-Золотарьова

Харківський національний університет мистецтв імені
І. П. Котляревського, м. Харків, Україна
n.byelik@gmail.com

N. Bielik-Zolotarova

I. P. Kotliarevskiy Kharkiv National University of Arts,
Kharkiv, Ukraine
<http://orcid.org/0000-0003-3670-4037>

Н. А. Белік-Золотарьова. Напрями і форми сучасного вітчизняного хорового виконавства

Розвиток сучасної вітчизняної хорової виконавської практики ще не знайшов осмислення в музикознавчій науці, що визначає актуальність теми дослідження. Здійснено стислий аналіз стану українського сучасного хорового виконавства. Визначено напрями хорової виконавської практики сьогодення: *академічний, народний, естрадно-джазовий та їх синтез*. Створено типологію форм презентації хорового доробку: *концерт, перформанс, театралізоване дійство, шоу-проект, візуалізація, віртуальний проект та його різновиди*. Підкреслено посилення співпраці хормейстера з представниками позамузичних професій. Виявлено превалювання вітчизняного хорового доробку в українській хоровій виконавській практиці із суттєвим акцентом на патріотичному напрямі.

Ключові слова: *музичне мистецтво, музичний твір, хор, диригентська концепція, виконавська версія, сучасне хорове виконавство.*

N. Bielik-Zolotarova. Directions and forms of modern national choral performance

The purpose of this paper is to examine the trends and forms of modern national choral performance.

The methodology is based on the use of systematic, terminological, ethnographic and interpretive methods of analysis.

The results. Choral performance is a component of choral culture, a communicative system formed in the process of building a performing interpretation and its realization. The need to comprehend the directions of modern choral performance with the identification of forms of its existence in society is an urgent task of the national choral science. As a result of the analysis of the performing versions of choral and orchestral choral works, the following directions of modern performing choral practice have been identified. *The academic*

direction is represented, in particular: E. Stankovych's "Ukraine. Music of War" performed by the National Academic Chapel "Dumka" (artistic director E. Savchuk) and the National Academic Symphony Orchestra (conductor V. Sirenko) — in the form of a concert at the closing of the XXXIV International Festival "Kyiv Music Fest-2023"; performance interpretation of "Misatango" ("Misa a Buenos Aires") by M. Palmeri by the choir and symphony orchestra of M. D. Leontovych Vinnytsia Professional College of Arts, the ensemble of modern dance "Grotesque" in the form of *visualization within the framework of the anniversary concert*; "Psalms of War" by E. Stankovych in the performance version of the choir and symphony orchestra of the Lviv National Opera House, conducted by I. Cherednichenko, directed by V. Vovkun, choirmaster — V. Yatsenko, media artist — O. Kindrativ — *a theatrical musical performance*; "My childhood was killed in the war" (modern songs arranged by R. Tolmachov and poems by L. Kostenko) was presented by the girls' choir "Vohonik" (O. Solovei) and the Choir of Boys and Young Men "Dzvinochok" (R. Tolmachov) in the form of *a performance*. The performance version of E. Petrychenko's choral symphony-performance "Illuminated by the Black Sun" (Choir of the National Opera of Ukraine, chief choirmaster B. Plish) is a synthesis of *performance and theatrical choral action*. *The folk direction* is represented by the show-project "We Are Ukrainians" (Hryhorii Verovka National Honored Choir: artistic director I. Kuryliiv, production director H. Nenov).

At the present stage, *the pop-jazz direction* is characterized by the creation of concerts and projects in which the pop-jazz style of sound production is chosen in accordance with the style of the works performed.

The virtual form of presentation of choral works is represented by both choral groups of artistic institutions and all-Ukrainian projects.

Conclusions. As a result of a brief analysis of the current state of national choral performance:

* This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

1. the following directions in terms of the manner of sound formation were identified: academic, folk, pop-jazz and their synthesis;

2. the typology of forms of presentation of choral works has been created:

- concert. According to the theme, they are divided into the following types: concert as such, authorial, anniversary, reporting, memorial, gala concert;
- performance, theatrical performance, show project, visualization, which are types of theatricalization as a method of interpreting a choral work;
- virtual project (video presentation of a choral work, video clip, video concert, etc.).

Keywords: *musical art, musical work, choir, conductor's concept, performance version, contemporary choral performance.*

Постановка проблеми. Хорове виконавство є складовою хорової культури, комунікативною системою, що виникає в процесі створення виконавської інтерпретації та її реалізації. Стан сучасної вітчизняної хорової виконавської практики на сьогодні ще не знайшов усвідомлення в музикознавчій науці. Необхідність осмислення напрямів і форм сучасного хорового виконавства є *актуальним завданням* українського хорознавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У розвідках вітчизняних науковців значна увага приділяється як загальним питанням музичного виконавства, так і вивченню специфіки виконавської діяльності окремих спеціалізацій.

Питання музичного виконавства як різновиду художньо-творчої діяльності розглядає В. Белікова, Л. Касьяненко аналізує семантику фактури, виконавські проблеми в історичному ракурсі — Н. Жайворонок. Проблемним ситуаціям інструментального й вокального виконавства присвячені, відповідно, розвідки П. Муляра, Т. Сирятської, І. Сухленко, О. Феке-те; І. Ботвінової, Н. Говорухіної, О. Філатової. М. Давидов у посібнику «Виконавське музикознавство» підсумував надбання українських науковців стосовно цієї галузі музикознавства.

Розмаїття хорових виконавських проблем розглянуто в монографіях О. Батовської («Сучасне академічне хорове мистецтво а cappella», 2017), Є. Бондар («Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості», 2019),

О. Летичевської («Хорове виконавство в оперній виставі: творчість Л. М. Венедиктова», 2018); посібнику Л. Бутенка («Оперно-хорове виконавство», 2002), статтях Ю. Воскобойнікової («Театралізація хорових творів як метод художньої інтерпретації: параметри звукопластичної та словесно-музичної адекватності», 2003), Ю. Пучко («Сучасна хорова музика: до проблеми інтерпретації», 2007 р.), Ю. Іванової («Теоретичні аспекти розвитку хорового виконавства», 2011), В. Бойка («Специфіка професійної діяльності диригента академічного хору», 2019) та ін. Сутність хорового виконавства як категорії хорознавчої науки було виявлено в статті «Хорове виконавство як категорія сучасного українського інтегрованого хорознавства» (Белік-Золотарьова, 2023).

Мета статті — здійснити огляд сучасного стану вітчизняного виконавства з виявленням напрямів і форм його буття в соціумі.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному хоровому виконавстві Є. Бондар виявила кілька стильових тенденцій, а саме:

- «дотримання “суворого” академічного стилю, якому притаманно використання виключно академічної вокальної манери звуковидобування, статичності колективу;
- формування “експериментального” виконавського стилю: володіння кількома манерами звуковидобування (академічною, народною, естрадно-джазовою), використання <...> театралізації <...>;
- становлення “універсального” виконавського стилю. Колективи — представники даного напрямку розвитку володіють можливістю вибирати комплекс художнього впливу в залежності від музики, цільової аудиторії, концепції концерту» (Бондар, 2019, с. 53).

Дослідниця доходить висновку, відповідно до якого запровадження саме «універсального» виконавського стилю надає хоровим колективам широких можливостей. Як один із прикладів Є. Бондар наводить цитату Л. Бухонської щодо виконання «твору “Золотослов” Л. Дичко», яка зазначала про «новий підхід до амплуа хору, який би своєю поведінкою, своєю участю в мізансценах створював дію» (Костюк, 2003, с. 102). Далі йдеться про те, що хоровий колектив «Хрещатик» «збагатила <...> співпраця з відомими

режисерами, разом з якими робили постановки концертних програм, — знавцями не тільки музичних вистав, а й особливостей саме хорового жанру» (там само). І хоча в якості прикладу обрано твір оперного жанру, де хор не може бути поза сценічною дією, у концертному виконанні така співпраця щодо театралізації хорового *opus*'у Л. Дичко, безперечно, сприяла розкриттю, але, підкреслимо, не повною мірою, задуму композиторки, адже тільки театральна постановка буде адекватним втіленням художніх образів хорової опери *a cappella* «Золотослов».

Виникає питання й стосовно паралелей другої та третьої стильових тенденцій сучасного хорового виконавства, означених Є. Бондар, відповідно: «експериментального» й «універсального» виконавського стилю. Видається, що висновок дослідниці про універсальність виконавського хорового стилю, який надає можливість обрання комплексу художньо-виражальних засобів, що безпосередньо залежать від концепції концерту, змісту програми виступу, слухацької аудиторії, може бути віднесеним і до експериментального. Адже експеримент запроваджується саме для посилення розкриття замислу композитора, що й зумовлює театралізацію, застосування світлових та просторово-рухових рішень, відеоряду, різних манер звукоутворення. Як приклад, ще 1982 р. В. Палкін в інтерпретації обробки І. Бідака української народної пісні «Ой, на Івана, та й на Купала» поєднав солістку, яка виконувала композицію в народній манері, з академічним співом на той час аматорського камерного хору, що викликало захоплення слухацької аудиторії. На початку XXI ст. у композиції «Прощавай, ХХ століття» В. Мужчиля солістка і вже професійний камерний хор Харківської обласної філармонії співали в естрадно-джазовій манері, ритмічно рухаючись сценою. Це, безсумнівно, було експериментом, креативним рішенням, яке сприяло розкриттю задуму композитора. Наведені приклади засвідчують універсальність виконавського стилю колективу.

Нині поєднання різних манер хорового звукоутворення репрезентують, наприклад, камерний

хор «Леонтович-капела» (Вінниця, художній керівник О. Бабошина), Муніципальний хор «Елефтерія» (Кропивницький, художній керівник Ю. Левченко). Для програм «Миттевості», «Літні тони» вінницького хорового колективу притаманний академічний стиль виконання, а, наприклад, для «У ритмі суперхітів» — естрадний. Синтез народного й академічного вокалу — в обробці української народної пісні-плачу «Да що на горі імбер» Є. Савчука, естрадного й академічного — «Без бою» гурту «Океан Ельзи». Муніципальний хор «Елефтерія» створив джазову програму, у якій синтезував академічну й джазову манери: в академічній виконали “*Little Jazz Mas*” В. Chilcott, “*Jazz Missa Brevis*” W. Todd, у джазовій — “*I got shoes*” (arr. R. Shaw), “*What a wonderful world*” (arr. K.-F. Jehrlander) та ін. У репертуарі хорового колективу аранжування пісень, створених за часів війни («Враже» ANGY KREYDA, «Не відступати» гурту «СКАЙ»), де запроваджується естрадна манера виконання, і духовні композиції минулого (М. Вербицький «Отче наш»), і сучасності (І. Алексійчук «Мій голос до Господа»), у звучанні яких академізм поєднано з молитовністю, заглибленням у сакральний зміст творів.

У сучасному хоровому виконавстві дедалі більшої ваги набуває співпраця хормейстера, режисера, балетмейстера у створенні виконавського продукту, що розкриє на рівні синтезу мистецтв художню ідею хорового твору, сприятиме отриманню естетичної насолоди слухацькою аудиторією. У висловлюваннях Л. Бухонської йдеться як про різноманітні концертні програми, так і про хорову оперу *a cappella* Л. Дичко «Золотослов». Але це, на наш погляд, все ж таки різні рівні театралізації хорового виконавства, тому що опера, як синтез музики і драми, *a priori* потребує від виконавців участі в сценічній дії як співаків-акторів.

Прикладом театралізації хорового виконавства, на нашу думку, є інтерпретація “*Misatango*” (“*Misa a Buenos Aires*”) М. Палмері¹ вінницькими виконавцями навесні 2023 р., а саме 27 квітня. Хор і симфонічний оркестр Вінницького

¹ Виконавські версії цього твору за часів війни створили відомі українські хорові колективи, зокрема LIATOSHYNKYI CAPELLA (диригент А. Сиротенко), Муніципальний камерний хор «Легенда» (м. Дрогобич, диригент Н. Самокішин).

фахового коледжу мистецтв ім. М. Д. Леонтовича, ансамбль сучасного танцю «Гротеск», солісти (К. Кушнір — вокал, Є. Прокопенко — бандонеон) відтворили виконавську версію, концепція якої — боротьба Добра і Зла, прагнення людини до Бога. Співпостановники: диригент — І. Маринчук, хормейстерка — заслужена діячка мистецтв України О. Бабошина, балетмейстер — Д. Кулик ретельно вивчали партитуру, знаходячи, на їхню думку, приховані змісти. Так виникла диригентська концепція щодо візуалізації змісту: балерина, яка уособлювала людську Душу та її перетворення в костюмах чорного, червоного і білого кольорів; троє чоловіків у чорних костюмах, котрі стали символами Зла і Янгол-охоронець, образ якого втілював хореограф-постановник. Балет був задіяний у трьох частинах меси: *Kyrie*, *Benedictus* і *Sanctus*, які стали ключовими в розгортанні умовного сюжету твору. Ансамбль сучасного танцю «Гротеск» створив не просто точне «відтворення музичного руху в пластиці, а точне відтворення його смислового навантаження» (Воскобойнікова, 2011, с. 259). Якщо хор, симфонічний оркестр і солісти перебували на сцені, то танцівники переміщалися зі сцени до глядацької зали, залучаючи присутніх до співтворчості, що свідчить про ознаки перформансу. Безперечно, виконавську версію посилили розмаїття світлових рішень і костюми артистів хору, де були поєднані чорні й червоні кольори, відповідно до жанру аргентинського танго. Відповідно до висновків Ю. Мостової, підкреслимо, що «міра адекватності виконавської театралізації» (у цьому випадку її різновиду — візуалізації) «музичного твору його ідеальній авторській версії <...> визначає характер кінцевого співвідношення виконавського результату та авторського задуму» (Мостова, 2003). М. Палмері, переглянувши цю театралізовану версію, створив відеозвернення, де привітав виконавців з успіхом.

Інший рівень театралізації запроваджує камерний хор «Софія» (художній керівник О. Шамрицький) у проекті «Звуки Донбасу» — виконавській версії хорової симфонії-перформансу «Осяяні чорним сонцем» Є. Петриченка (на тексти репресованих українських письменників В. Стуса, І. Калинця, М. Чернявського та

поетеси-сучасниці Л. Александрової). Зазначимо, що перформанс, заманіфестований у жанровому імені твору композитором, потребував, з одного боку, постановки просторово-рухомих дій артистів хору, з іншого — передбачав і деяку спонтанність, фактор несподіванки. Водночас, Є. Петриченко підкреслював, що «Постановка перформансу — це робота не тільки композиторська. Це робота і режисера-постановника, і хореографа, і хормейстера, і диригента» (Кулик, 2023). Хормейстер проекту К. Ленчик, який керував прем'єрою в м. Покровськ 21 серпня 2021 р., наголошував, що режисерка Ю. Алексеєва створила сценічне оформлення кожного номеру, яке сприяло єдності масштабного твору. Артисти хору співали напам'ять, адже їх участь у сценічній дії була надважливою. Для створення відчуття прадавнього колориту і настройки хору були задіяні дрімба, калімба, бубон, сопілка, глюкофон. Диригента, за задумом постановників, «було вирішено максимально сховати <...> між хористами й зробити його центральною фігурою, яка об'єднуватиме довкола себе співаків і зсередини керуватиме ними» (Golynska, 2021). Чорно-білі костюми артистів хору символізували темряву й світло, а руни на їхніх обличчях повертали до прадавніх часів, стали магічним атрибутом розкриття художнього змісту. Диригент у цій постановці, по суті, уособлював образ віщуна-жреця, який завдяки переконливій акторській подачі, сценічній пластиці, співу та грі на різних інструментах став своєрідним провідником глибинних сенсів минулого до сьогодення.

Однією з важливих тенденцій сучасного вітчизняного хорового виконавства є превалювання українського хорового доробку як минулих епох (М. Дилецький «Воскресенський канон» — “PARTES”), так і сьогодення (С. Луньов «Різдвяні гімни» — LIATOSHYNSKYI CAPELLA: CHOIR, Р. Толмачов «Псалми Давидові» — Хор ім. В. Газінського, Вінниця); народної творчості в композиторських і хормейстерських обробках («Не стій, вербо» М. Гобдича, «Гей, соколи» О. Токар). З початком агресії Росії визначальною стає патріотична тема у виконавській хоровій практиці, створення версій, знакових для українського мистецтва творів («Степом, степом»

А. Пашкевича, «Україно» Т. Петриненка), презентація нових авторських композицій («Музика війни» Є. Станковича), втілення у хорovому звучанні сучасних естрадних творів («Без бою» — «Океан Ельзи», «Козацькому роду нема переводу» Jerry Neil в обробці для хору) та ін.

Надзвичайно зворушливий хорovий перформанс «Мое дитинство вбите на війні» 4 червня 2023 р. презентували київські дитячі хорovі колективи: дівочий хор «Вогник» під керівництвом О. Соловей і Хорova капела хлопчиків та юнаків «Дзвіночок» під орудою заслуженого артиста України Р. Толмачова. За основу музично-поетичного проекту взято авторські акустичні версії пісень, написаних під час війни, в аранжуванні Р. Толмачова; вірші Л. Костенко, створені протягом останнього року. Р. Толмачов підкреслив: «За 14 місяців були народжені пісні, які стали символом нашої боротьби, які співає весь світ, музика та поезія, яка залишиться у пам'яті поколінь та стане літописом цих буремних подій» (Скотнікова, 2023). Виразний спів хорovих колективів у поєднанні зі сценічно-рухомими діями і використанням медіатехнологій сприяв створенню проникливих художніх образів.

Потужно патріотична тема прозвучала в меморіальному концерті «Я зйду колоском» 11 лютого 2024 р. до дня народження народно-го артиста України А. Пашкевича (1938–2005). Чернігівський академічний народний хор під орудою заслуженого діяча мистецтв України В. Коцура створив непересічні виконавські версії видатних творів композитора, зокрема «Пролітали журавлі Україною», «Степом, степом», «Україна моя».

Унікальний патріотичний шоу-проект «Ми — українці» (режисер-постановник Г. Нєнов) створив Національний заслужений хор імені Григорія Верьовки (художній керівник — народний артист України І. Курилів), де поєдналися: «цей неймовірний культурний скарб, який несе в собі хор Верьовки, і сучасні мультимедійні технології <...> з неймовірною кількістю колаборації. Музичних і візуальних експериментів. І це буде перший прецедент такого формату» (Карлашук & Сергієць, 2023).

Відбувається поєднання і декількох тематичних ліній. Так, просвітницька місія проекту

«Звуки Донбасу» 2021 р. з виконанням хорovої симфонії-перформансу «Осяяні чорним сонцем» Є. Петриченка поєднувалася з патріотичною ідеєю, ідеєю єднання Сходу і Заходу нашої держави. Після 24 лютого 2022 р. значно посилену патріотичну тему, пронизливі поєднання прадавнього і сучасності, відгомін воєнних жахів містила виконавська версія цього твору, створена під орудою народно-го артиста України Б. Пліша (хореограф О. Майбенко) LIATOSHYNISKYI CAPPELLA: CHOIR (4 жовтня 2022 р.) та хором Національної опери України (24 лютого 2023 р.) Диригентська концепція, узгоджена з композитором, передбачала створення умовного сюжету, задля чого були здійснені перестановки деяких частин, а головним героєм хорovої симфонії-перформансу «Осяяні чорним сонцем» став Воїн, який боронить Україну нині, у часи російсько-української війни.

Легенда про існування прадавніх воїнів, які були осяяні чорним сонцем, перегукувалася у відеоряді постановки Національної опери із символами героїчного полку «Азов». Символи твору: авдіївський мурал; скіфські баби, що лишилися з прадавніх часів; Рутченкове поле — символ розстріляного українського Відродження, посилені сценографією, відеорядом, сценічними костюмами, і головне — тембрально-насиченим звучанням хорovого колективу з надзвичайно виразним словом. Виконавська версія хору Національної опери України вражає неймовірною динамічною шкалою, розмаїттям штрихів, де поєднуються «повітряне» legato й акценти-скандування, то пристрасні, то благальні з потужними кульмінаціями. Символічно й те, що прозвучала хорova симфонія-перформанс «Осяяні чорним сонцем» Є. Петриченка в концерті «Україна вільна та незламна». Саме незламність і віру в Перемогу демонстрували артисти хору, згуртовуючись під проводом головного героя — Воїна. Авторське жанрове ім'я — хорova симфонія-перформанс — передбачало не тільки тлумачення композитором хору а cappella як оркестру, але й появу, зокрема, в останній частині тематичного «відгомону» попередніх частин, що було посилено аналогічним рішенням у відеопроєкції. А номер «Повертайся живим», по суті, став у цій постановці загальноукраїнською молитвою з щемливими фото, де

в одному дівчинка тримає плакат: «Тату, повертайся живим!». Таким чином, виконавська версія хору Національної опери України під орудою Б. Пліша синтезувала ознаки перформансу й театралізованого дійства.

Уже під час повномасштабної війни з Росією написані твори, що з потужною силою відтворюють воєнну тему. Чільне місце серед них посідає масштабний *opus* Є. Станковича «Україна. Музика війни» для симфонічного оркестру і хору (лібрето В. Вовкуна), прем'єра якого відбулася 8 жовтня 2023 р. на закритті XXXIV Міжнародного фестивалю «Київ Музик Фест-2023». Три частини твору в інтерпретації Національної академічної капели «Думка» (художній керівник — народний артист України Є. Савчук) і Національного академічного симфонічного оркестру (диригент — народний артист України В. Сіренко): «Музика війни», «Колискова для вбитих дітей» і «Псалми війни» на вірші Т. Шевченка, Л. Костенко, В. Симоненка і Псалмів Давида стали реквіємом за тисячами загиблих і, разом з тим, це прагнення до боротьби з ворогом і втілення віри в Перемогу. Необхідно наголосити, що ідея твору була згенерована видатним українським хоровим диригентом Є. Савчуком¹, а художнє втілення оркестрово-хорової композиції Є. Станковича в хорових звукообразах керованого ним хорового колективу (хормейстер проекту — А. Савчук) вражає високим академізмом, могутністю і проникливістю водночас, потужними драматичними вершинами й пронизливою, тихою кульмінацією у «Колісковій».

Виконавську версію твору Є. Станковича в новій редакції зі зміною назви репрезентували симфонічний оркестр і хор Львівської національної опери. Театралізоване музичне дійство «Псалми війни» створила постановочна група у складі диригента І. Чередніченка, режисера — народного артиста України В. Вовкуна, хормейстера В. Яценка, медіахудожника О. Кіндратіва, художників світла О. Мезенцева і А. Гоця. «Псалми війни» містять чотири частини: «Музика війни», «Чорна рілля ізорана», «Коліскова», «Псалма війни», у яких зафіксовано, на думку

очільника проекту В. Вовкуна, «біль і жорстокість цієї війни, увесь спектр емоцій, які ми відчули протягом цього часу. З іншого боку, він містить надзвичайно потужний заклик — одвічне Шевченківське “Борітеся — поборете!” і пересторогу для світу — “...сьогодні ми, а завтра ви”» (Сліпченко, 2023). Візуальний ряд посилює відчуття реальних подій, викликаючи асоціації з бомбосховищем, з евакуацією, а фотографії зруйнованих сіл і міст України викликають жагу до помсти, готовність вистояти і вибороти волю. Буденні костюми, діти з іграшками, домашні тварини в переносках, статика в сценографії, змучені обличчя артистів хору, а головне — їх спів, у якому завдяки широкій динамічній шкалі звучать патетика і благання, заклик до боротьби з ворогом і віра в перемогу.

Віртуальний хор, як одна з форм хорового виконавства, в Україні активізувався ще 2019 року, під час пандемії, за неможливості праці хоровими колективами *offline*. Нині це єдина можливість для хорових колективів у містах, що потерпають від постійних обстрілів ворога, продовжити творче життя. Хорове виконавство віртуального типу репрезентує такі види: власне віртуальний хор, відеокліп, відеоконцерт, відеопрезентація тощо. Як приклади наведемо такі проекти часів війни: Об'єднаний Український хор («Живи, Україно» М. Гайворонського, 2022 р., хормейстер — Ю. Левченко), Хор хлопчиків та юнаків Київського державного музичного ліцею («Молитва за Україну» М. Лисенка, 2022 р., хормейстер М. Коваль), хорові колективи студентів Харківського університету мистецтв імені І. П. Котляревського («Ubi Caritas» Ola Gjelio, 2023 р., хормейстер О. Фартушка) та Харківської державної академії культури («То не вітер віє...» І. Гайдена, 2023 р., хормейстер — В. Бойко) та ін. Отже, *віртуальна форма* презентації хорового доробку представлена як хоровими колективами мистецьких закладів, так і загальноукраїнськими проектами.

Висновки. У підсумку стислого аналізу сучасного стану українського хорового виконавства:

Виявлені напрями стосовно манери звукоутворення: академічний, народний, естрадно-джазовий та їх синтез.

¹ Згадаємо у зв'язку із цим також кантату-поему «Гамалія» М. Скорика, ораторію «Барбівська коляда» Г. Гаврилець.

Створена **типологія форм презентації хорового доробку**:

- **концерт**. За тематикою розподіляються на такі види: концерт як такий, авторський, ювілейний, звітний, меморіальний, гала-концерт;
- **перформанс, театралізоване дійство, шоу-проект, візуалізація**, що є різновидами **театралізації** як методу інтерпретації хорового твору;
- **віртуальний проєкт** (відеопрезентація хорового твору, відеокліп, відеоконцерт тощо).

Підкреслено посилення співпраці хормейстера з представниками позамузичних професій. Виявлено превалювання вітчизняного хорового доробку в українській хоровій виконавській практиці із потужним акцентом патріотичного напрямку.

Подальше дослідження запропонованої теми вважається перспективним, адже сучасне хорове виконавство в Україні навіть за часів війни вражає різноманіттям і отримує значний розвиток.

Список посилань

- Белік-Золотарьова, Н. (2023). Хорове виконавство як категорія сучасного українського інтегрованого хорознавства. *Аспекти історичного музикознавства*, XXXI, 184–206.
- Бондар, Є. (2019). *Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості: монографія*. Астропринт.
- Воскобойнікова, Ю. (2011). Типологія критеріїв адекватності виконавської інтерпретації. *Культура України*, 35, 254–263.
- Карлашчук, В., & Сергієць, А. (2023, Вересень 11). «Ми Українці»: до свого 80-річчя хор Верьовки вирушає у міжнародне благодійне турне. *Suspilne.media*. <https://suspilne.media/570419-mi-ukrainci-do-svogo-80-ricca-hor-verovki-virusae-u-miznarodne-blagodijne-turne/>
- Костюк, Н. (2003). Хоровий процес очима виконавця. *Театр. Музика. Кіно: студії мистецтвознавчі*, 2, 99–106.
- Кулик, В. (2023). Євген Петриченко: «Я намагаюся бути щирим у кожному своєму творі». *Музика*. <https://mus.art.co.ua/yevhen-petrychenko-ya-namahaiusia-buty-shchyrym-u-kozhnomu-svoiemu-tvori/>
- Мостова, Ю. (2003). *Театралізація хорових творів як метод художньої інтерпретації* [Автореферат дисертації кандидата, Харківська державна академія культури]. Харків.
- Скотнікова, О. (2023, Червень 4). «Моє дитинство вбите на війні»: київські дитячі хори «Дзвіночок» та «Вогник» презентували музичний перформанс. *Вечірній Київ*. <https://vechirniy.kyiv.ua/news/83733/>
- Сліпченко, К. (2023, Жовтень 13). У Львівській опері покажуть «Псалми війни» на музику Євгена Станковича. *Zaxid.net*. https://zaxid.net/u_lvivskiy_operi_pokazhut_psalmi_viyni_na_muziku_yevgena_stankovicha_n1572574
- Golynska, O. (2021, Серпень 23). Звуки Донбасу — Осяяні чорним сонцем. *Музика*. <https://mus.art.co.ua/zvuky-donbasu-osiaiani-chornym-sontsem/>

References

- Bielik-Zolotarova, N. (2023). Choral Performance as a Category of Modern Ukrainian Integrated Art History. *Aspekty istorychnoho muzykoznavstva*, XXXI, 184–206. [In Ukrainian].
- Bondar, Ye. (2019). *Artistic and Stylistic Synthesis as a Phenomenon of Modern Choral Creativity: A Monograph*. Astroprynt. [In Ukrainian].
- Voskoboinikova, Y. (2011). Typology of criteria for the adequacy of performance interpretation. *Culture of Ukraine*, 35, 254–263. [In Ukrainian].
- Karlashchuk, V., & Serhiets, A. (September 11, 2023). “We are Ukrainians”: on the occasion of its 80th anniversary, the Verovka Choir embarks on an international charity tour. *Suspilne.media*. <https://suspilne.media/570419-mi-ukrainci-do-svogo-80-ricca-hor-verovki-virusae-u-miznarodne-blagodijne-turne/> [In Ukrainian].
- Kostiuk, N. (2003). The choral process through the eyes of a performer. *Teatr. Muzyka. Kino: studii mystetstvovnavchi*, 2, 99–106. [In Ukrainian].
- Kulyk, V. (2023). Yevhen Petrychenko: “I try to be sincere in every work I do”. *Muzyka*. <https://mus.art.co.ua/yevhen-petrychenko-ya-namahaiusia-buty-shchyrym-u-kozhnomu-svoiemu-tvori/> [In Ukrainian].
- Mostova, Yu. (2003). *Theatricalisation of Choral Works as a Method of Artistic Interpretation* [Candidate’s thesis, Kharkiv State Academy of Culture]. Kharkiv. [In Ukrainian].
- Skotnikova, O. (June 4, 2023). “My childhood was killed in the war”: Kyiv children’s choirs “Dzvinochok” and “Vohonik” presented a musical performance. *Vechirniy Kyiv*. <https://vechirniy.kyiv.ua/news/83733/> [In Ukrainian].

- Slipchenko, K. (October 13, 2023). The Lviv Opera will present Psalms of War set to music by Yevhen Stankovych. *Zaxid.net*. https://zaxid.net/u_lvivskiy_operi_pokazhut_psalmi_viyni_na_muziku_yevgena_stankovicha_n1572574 [In Ukrainian].
- Holynska, O. (August 23, 2021). Sounds of Donbas — Illuminated by the black sun. *Muzyka*. <https://mus.art.co.ua/zvuky-donbasu-osiaiani-chornym-sontsem/> [In Ukrainian].

Надійшла до редколегії 11.12.2023

Н. А. Белік-Золотарьова

заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, м. Харків, Україна

N. Bielik-Zolotarova

Honored Art Worker of Ukraine, Candidate of Art Criticism, professor, Choral and Opera-Symphonic Conducting of I. P. Kotliarevskiy Kharkiv National University of Arts, Kharkiv, Ukraine